

OHLÉDNUTÍ ZA KONFERENCÍ BLAISE PASCAL 400: Pochybovat, tvrdit, odevzdat se

Ve dnech 26.–27. 9. 2023 se v Praze na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy konala konference u příležitosti 400. výročí narození matematika, fyzika, vědce, skeptika, filosofa a v neposlední řadě odevzdaného křesťanského myslitele Blaise Pascala. Celkem vystoupilo 13 řečníků z Česka a Slovenska. Pořadatel konference, Aleš Novák, konferenci věnoval nejen významnému francouzskému mysliteli, ale také prof. Petru Horákovi, který českému čtenáři zpřístupnil Pascalovo dílo doposud jedinou autorskou monografií o životě a díle Blaise Pascala (*Svět Blaise Pascala*, Vyšehrad, Praha 1985) a spoluzakladateli FHS UK, Janu Sokolovi, který se netajil spřízněností s Pascalovým dílem.

Program prvního dne spojoval záměr představit vybraná stěžejní Pascalova témata v kontextu jeho díla. Nejprve Kateřina Sváčková (FHS UK) promluvila o klíčovém vztahu Pascala a René Descarta. Na to navázali Alexandra Brocková (FHS UK) a Josef Moural (FF UJEP Ústí n. L.), kteří z různých perspektiv pojednali zásadní pojmové rozlišení mezi duchem geometrickým a duchem jemným. Jan Štěpánek (FF MUNI) prezentoval naprosto přístupným a snadno sledovatelným způsobem základní rysy Pascalovy filosofie matematiky. Milan Petkanič (FF TU Trnava) a Peter Šajda (SAV Bratislava) diskutovali theologické a etické aspekty Pascalovy filosofie a vztáhli je k podobným motivům v díle dánské pascalovce Søreny Kierkegaarda. Na etickou problematiku duchaplně navázal s využitím příkladu slavných Pascalových témat rozptýlení, zábavy a nudy Jakub Marek (FHS UK), který tyto pascalovské fenomény pozoruhodným způsobem aplikoval na současný fenomén tzv. scrollování.

Druhý den dostali slovo účastníci reflektující vliv Pascalova díla u jiných myslitelů a příspěvky zaměřené na podoby a možný vliv Pascalových myšlenek či dokonce obav v pozdější tradici až do současnosti. Bernard Soška (FHS UK) vztáhl Pascala k Nietzschevě myšlence svobodného ducha a představil Pascala právě jakožto reprezentanta této Nietzscheovy myšlenky ze středního období jeho tvorby. Milan Hanyš (FHS UK) připomenul Masarykův způsob nakládání s Pascalovým dílem a odkazem v rámci jeho kritiky kultury. Marek Lentvorský (FHS UK) vystoupil s objevným příspěvkem týkajícím se interpretace Pascala v díle zapomenutého představitele filosofické antropologie Paula Ludwiga Landsberga. Jan Adamec (FHS UK) zase představil pascalovskou inspiraci v díle kulturního antropologa a sociologa Pierra Bourdieua. Na závěr konference v neplánovaném, ale o to pozoruhodnějším souzvuku ukázali Richard Zika a Ondřej Váša (oba z FHS UK), jak odlišným způsobem se nejprve v literatuře konce

19. století a následně ve zcela recentní diskusi nihilistické větve spekulativního realismu nakládá s Pascalovým slavným zlomkem 72 týkajícím se tzv. kosmické hrůzy.

Navzdory šíři záběru příspěvků se nelze domnívat, že by konference zcela vyčerpala Pascalův odkaz. Naopak ukázala, že i po 400 letech má dál co říci a být inspirací.

Felix Geisler
Alexandra Brocková
Aleš Novák